

részletesebb kifejtése nagy hatásra számíthatott volna, mert ez a pedagógiai érdeklődés főtárgya, s a magyar pedagógiai irodalom nélküli egy idevonatkozó új összefoglalást.

A II. rész a középiskolai tanuló lelkiakatát ismerteti. A 10—18. éves korban három fejlődési szakaszt különböztet meg: a) a 10—13 éves gyermek-kort, b) a 14—16 éves serdülőkort, c) a 17—18 éves ifjúkort. A fejlődés első szakaszára vonatkozó megállapításokat nem tehetjük teljességgel magunkévá, ugyanis a szerző — főként *Buffon*-ra támaszkodva — logikus gondolkodásra képtelen, naiv gyemekeknek tekinti a tanulót. Forrásai közül *O. Kroh*ra hivatkozunk, aki klasszikus művében azt írja, hogy a 10. életév után a tananyag és a gyermek közötti naiv kapcsolat helyébe a *céltudatos magatartás* lép, a 10. éven aluli gyermek a cselekvést a cselekvésért kedveli, ellenben a nagyobb gyermek a *célszerű öntevékenység* híve, kritikai hajlama mellett *rendszerező képessége* is nyilvánvaló.

A III. rész az oktatás lelki tényezőit tárgyalja. Ezek: a figyelem, az ismeretszerző élmény, a rendszerező értelem és a megőrző emlékezet. Ez a rész nemcsak központi helyzeténél, hanem fajsúlyánál fogva is a mű kimagasló része: mélyreható fejtegetései biztosak, elevenek, tanulságosak, rendszerezések és tudományosan megalapozottak, az idevonatkozó ismereteknek szabatos összefoglalása.

A IV. rész a módszeres tevékenységről szólva, a módszer, a tanár, a számonkérés, a tanítás alakjai, a magyarázat, az ismétlés, az írásbeliek és a tankönyv kérdéseivel foglalkozik. Ez a rész a tanításra vonatkozó ismereteknek valóságos tárháza: elmélet és gyakorlat eleven szintézise.

Összefoglalásul megállapítható, hogy Sebes Gyula művének két vezérgondolata: *a lélektani alapvetés és a gyakorlati szellem* szerencsésen egybefonódik. Imre Sándor (Neveléstan. Bevezetés az iskolai nevelés munkájába, 1928.) és Masszi Ferenc (Bevezetés a középiskolai nevelésbe, 1936.) hasonló tárgyú munkája mellett hasznos kalauz mind a kezdő, mind az idősebb tanár számára.

Szántó Lőrinc.

Strasser János: A tanuállomási kísérleti vizsgálata a gyermekkorban. (Szeged, 1937. 80 l.)

Mielőtt témáját érintené szerzőnk, — bevezetésként — bizonyos „alapgfogalmakat“ ismertet, melyeknek tisztázása logikus követelménye, a mű későbbi fejtegetés megértésének. E szerint:

a pszichológia és pedagógia egyik legfontosabb kérdése a tehetségek és képességek minden irányban kiterjedő tanulmányozása. Míg az elsőnek hatás-körébe főképpen ezek meghatározása, továbbá fajainak, típusainak, fokozatainak vizsgálata tartozik, addig a pedagógia feladata — ezen pszichológiai ismeretek alapján, — azon elvek és módok megállapítása, amelyek segítségével tehetséget, illetve képességet művelhetjük, kibontakoztatását siettethetjük. Ilyen lélektani képesség az ú. n. „Aussage“ is.

Az „Aussage“, — vagy meglehetősen erőltetett magyar szóval: tanuállomási, — az emlékezés egy fajtája. Az emlékezés, mint teljesítmény jelenti: a múltból átélt objektív tényállásnak szellemi feldolgozását. A feldolgozás

pedig nem más, mint a belső újra megjelenítés és külső alakítás, röviden: „Aussage“.

Az „Aussage“-nál az a kérdés: hogyan lehet megrögzíteni egy reális folyamatnak, cselekvésnek, történetnek olyan hasznos és fontos részleteit, amelyeket már később nem lehet ellenőrizni. Ez gyakorlati alkalmazását a „per“-eknél találja. Tehát: mely esetben vehetjük hasznát a gyermek vallo-mási beszámolásainak és mely esetben nem? E mozzanatból kifolyólag rámu-tat a szerző az „Aussage“ helyességének, használhatóságának legfontosabb kritériumaira, nevezetesen: a *felfogás, fixálás és szelekcióra*. E ponton ön-magától felvetődő probléma, hogy vajjon, mint minden más képesség — leg-alább bizonyos mértékig, — *nevelhető-e* az „Aussage“ képessége is? Kiindul-hatunk-e egy konstitucionális alapból, melyet fokozhatunk? Itt kapcsolódik bele kérdésünkbe a pedagógia: vagyis, hogy a nevelői eljárások alkalmazása eredményes-e a tanúskodás fejlesztésére?

Strasser János a felvetett problémát a *kísérleti pszichológia* felhasználásával oldja meg. Megfigyelésének lényege: 1. egy valamikori, időbelileg meghatározott benyomás hatásának vizsgálata; 2. továbbá a képesség fej-leszthetőségének valamiféle konkrét eredménye, módszeres gyakorlás alapján. E célból a kísérleti személyeket egy *tréning* és *kontroll* csoportra osztotta. Az előbbiekkal az „Aussage“-t képkísérletek alakjában begyakoroltatta; az utóbbiak nem vettek részt ebben az ú. n. „tréningben“, hanem csak az első és utolsó kísérleten. A két csoport „utolsó teljesítmény“ összehasonlításának különbségéből vonható le a: tiszta eredmény.

Ezek után fokozatos és tervszerű tudatossággal vezet be szerzőnk „ki-sérleti műhelyébe“, ahol világos egymásutánban tárja fel: „a *latens instruk-ciók*“ alkalmazását, mely az „Aussage“ képesség edzésének *lényegét* teszi. A kísérletek, — melyek kép, cselekvéssor leírásából és a kettőnek egyesíté-séből állottak, — értelmezése, illetve értékelése képezi a probléma csúcspont-ját. Mérése: az „Aussage“ megbízhatósága, tökéletessége, melynek szoros függvénye a beszámolás alaposága, kiterjedettségének nagyobb aránya. Szer-zőnk ezt a „*differenciáltság*“ műszavával érzékelteti. Ahol azonban a diffe-renciáltság jelei még nem mutatkoznak, ott a *globális adatok mennyisége* ha-tározza meg az „Aussage“ értékét. Strasser János a differenciálódás 8 fa-jával dolgozik: 1. térviszonyismeret; 2. minőségi differenciálódás; 3. számnév használat; 4. konkrét analógia; 5. akciószerű differenciáltság; 6. kisebbrendű és magától értetendő akció; 7. teljes akció; 8. analógia. Megadja definícióju-kat, külön-külön részletezi őket s ügyesen szövi át a gyermekek alkalmazá-saival.

A leszűrt eredményt végén táblázatokba tömöríti, melyek nem a statisztika száraz egyhangúságával hatnak, hanem szemléletesen értékes reprezen-tálói azon munkaeredmény *kialakulásának*, mely szerint: a *tréningcsoport* 80%-a a globális adatoktól mentesítve magát, legfeljebb 10%-ban dolgozik differenciálatlan adatokkal; ezzel szemben a *kontrollcsoport* 80%-ának tanu-vallomási beszámolása teljesen differenciálatlan, illetőleg adataiknak legfel-jebb 10%-a differenciált.

Mint az ankétnál általában, úgy itt se várhatunk 100%-ban pontos ada-tokat. Az a gondos körületekintés és a pedagógiai motívumok széleskörű be-

olvasztása azonban, mely szerzőnk eljárását átszötte s mely soraiból állandóan kicsendül: a kapott eredmény exaktságát biztosítja.

Bárány Irén.

Horváth János: Magyar versek könyve. A Magyar Szemle Társaság kiadása, Budapest, 1937. N. 8°, XXVI+592 l. Ára füzve 8.—, vászonkötésben 9.60 pengő.

A *Magyar Szemle Társaság: A Magyar Szemle Könyvei* címmel megindított tudományos kiadványai mellett *A Magyar Szemle Klasszikusai* elnevezéssel új sorozatot indított meg, melynek első kötete Horváth Jánosnak, a budapesti egyetem nagynevű irodalomtörténet-tanárának szerkesztésében megjelent verses antológia. A „Petőfi“, valamint „A magyar irodalmi műveltség kezdetei“ és „A magyar humanizmus“ c. irodalomtörténeti művek szerzője nagy gonddal válogatta össze a magyar költészet kincsait a legrégebbi verstől Ady Endréig.

A szerkesztő a Bevezetésben ismerteti a könyv berendezését s a kiválogatás szempontjait, majd pedig néhány erőteljes vonással megrajzolja irodalmunk fejlődését a legutóbbi időktől napjainkig. A korok, ízlésáramlatok és a kimagasló költői egyéniségek filmszerűen peregnek le az olvasó előtt.

„Magyar lélek, szív és ész, magyar szó és dallam színe-lángja szól hozzánk a közlött versek és énekek jobbjából. Meg vannak örökítve bennük lelki vonzalmaink, gondolat- és érzésvilágunk, jellemünk, kedvünk, humorunk, változatos hangulataink, szeretett tájaink, eredeti embertípusaink, nagyjaink emléke, történetünk, köz-sorsunk, minden örömünk és bánatunk, egész nemzeti egyéniségünk és műveltségi formánk; mindaz, amiben történetileg egyek vagyunk . . . A mi lelki otthonunk ez; benne igazán „magunk közt vagyunk“. De a mi sajátos otthonunkban a nyelvi határainkon kívüleső művelt embertársaink is jelen vannak: „jelen van az európai műveltség leglelke, jelen van az ember“. Valóban ezek az érzések telítik meg szívünket-lelkünket a magyar poézis virágoskertjének színpompás-illatos virágai között.

A pompás kötetet egy jegyzet-szótár egészíti ki. Ez a költőkre vonatkozó legfontosabb tudnivalókat tartalmazza, s a költeményekben előforduló elavult és tájszavak magyarázatát adja.

A szerkesztő az anyag kiválasztásában figyelemmel volt egyrészt a történelmi érdeklődésű művelt közönség, másrészt az iskola érdekeire. Mind a kettő gyönyörűséggel forgathatja ezt a külső megjelenésében is előkelő könyvet. A magyar nyelv tanára számára nélkülözhetetlen, sőt minden tanuló kezében meg kellene lennie.

Szántó Lőrinc.

Vincze László: Módszertani kísérlet a magyar irodalomtörténet tanításához. A szerző kiadása. Kiskunhalas 1937. N. 8°, 33 l.

Az előttünk fekvő füzet a polgári iskolai magyar irodalomtörténet-tanítás módszerének új lehetőségével foglalkozik. A szerző módszeres alapelvei:

1. A magyar irodalomtörténeti óra oly színielőadáshoz hasonlít, melyben a színpad a magyar irodalom, a színészek a tanulók, a rendező a tanár. Az órákon versek és elbeszélések kerülnek bemutatásra, regényrészleteket (eset-